

I N H O U D

- advertenties
- processie ter ere van:
de H. Petrus
- verslag jaarvergadering :
- heemkundige bijdrage :
langs abdijen en kastelen
in Haspengouw

Heemkundige Kring v.z.w. "Norbert de Vrijter" Lille

Rek. nr. : 954-7353871-55

“Norbert de Vrijter” V.Z.W.

p.a. Jos Aerts, Boskant 17
2275 Lille

afgiftekantoor 2275 Lille

M E D E D E L I N G

**Zaterdag 4 september
jaarlijkse heemkundige
uitstap.**

DRIEMAANDELIJKS KONTAKTBLAD
VAN DE HEEMKUNDIGE KRING
'Norbert de Vrijter'

insert-reklame

PAROCHIE SINT-PIETER-LILLE

PROCESSIE TER ERE H. PETRUS

Sinds 1990 trekt er met Lille kermis de gans vernieuwde processie ter ere van de H.Petrus uit. In enkele jaren tijd wist pastoor Van den Heuvel deze processie weer in ere te herstellen en uit te bouwen tot een geheel dat men nog maar zelden aantreft in de Kempen.

De processie wordt geopend door een kruis en twee vaandels. De drumband van de fanfare wordt gevolgd door landelijke rijvereniging en ponyclub.

Dan komen de vlaggen van jeugdbewegingen en die van de parochiale verenigingen. De leden van de Sint-Antonius en Sint-Sebastiaansgilde komen met de aloude beelden uit de kerk. De muzikanten van de koninklijke fanfare Vermaak en Kunst volgen dan.

De eigenlijke processie is dan verder ingedeeld in drie grote gehelen: Sint-Pietersgroep, Maria-groep en Sakramentsgroep.

Sint-Pietersgroep: vaandel van de H.Petrus

1°groep: Jezus riep enkele vissers:"Kom en volg mij!" Jezus in wit kleed gevolgd door een twaalfstal Palestijnse vissers, die hun boot en netten achterlaten.

2°groep: "Gij zijt Petrus-Steenrots. Eerste van de apostelen".

Twaalf meisjes dragen de namen van de apostelen :vooraan Petrus, gevolgd door Jacobus en Joannes, daarna al de anderen, het laatst Judas, de verrader (in 't grauw).

Petrus als Opperherder : "Weid mijn schapen", een kudde levende schapen met schaapsherder(s).

3°groep: "Ga en getuig Mij bij alle volkeren".

Vaandel: "De Heer is verrezen"

Deze boodschap dragen de apostelen uit over gans de wereld.

Vooraan: Petrus en Paulus.

Elke apostel heeft als herdersstaf in z'n hand het pauskruis.

Voor elke apostel : 2 pages.

- met verwijzing waarheen de apostel is gaan verkondigen

- met welk tuig hij werd gemarteld,o.a. Paulus: het zwaard Andreas: Andreas-kruis.

- soms verwijst dit attriboot naar iets anders bv. Petrus:sleutelmacht.

Joannes : kelk (offerende liefde)

Matteus: evangelist - boekrol

Jacobus: pelgrimsstaf met .schelp (bedevaartplaats Compostella)

- sommige apostelen trokken ver de wereld in : bv. Petrus naar wereldstad Rome, Andreas naar Rusland, Thomas naar 't verre Indië.

4°groep : Petrus en Paulus getuigen met hun marteldood te Rome.

Romeinse soldaten en beulen voeren beide gevangenen naar de martelaarsplaats.

Beulen dragen met zich mee:

- 't zwaard, waarmee Paulus als romeinse burger werd onthoofd.
- 't Petrus-kruis, waaraan Petrus naar eigen verzoek, met het hoofd naar beneden werd gehangen. (Hij vond zich niet waardig op dezelfde wijze gekruisigd te worden als zijn Meester).

5°groep : H.Petrus, patroon van onze parochie.

Kinderen, jongeren (met gemeentelijke en pauselijke vlaggen), meisjes en volwassenen met flambeaus vergezellen de relikwie van de H.Petrus. Deze is geplaatst in een oude zilveren reliekhouders (1762)/ Deze is op zijn beurt weer in een heel modern schrijn geplaatst. Dit schrijn is ontworpen door architect Jos Vermeylen en uitgevoerd door kunstenaar Rudy Suls.

Zins spelend op de naam "**Petrus-STEENROTS**" , bestaat dit schrijn uit een marmeren blok, waarrond een gaanderij van een grieks-romeins tempeltje van 18 dorische zuilen. En bovenop: de buste van Petrus. Dit alles in roestvrij staal.

MARIA-GROEP

Vaandel van Onze Lieve Vrouw.

Doek : "Maria, toon dat Gij onze Moeder zijt".

Meisjes strooien voor O.L.Vrouw.

Bloemenwagentje

15 vaandels verwijzen naar de Rozenkrans

a)vijf blijde mysteries: wit en blauw

b)vijf droeve mysteries: paars

c)vijf gloriose mysteries: geel en roos

Jongerenkoor Lindegalm vergezelt Maria-beeld

vijf panelen met "geofferd goud" (juwelen geschonken aan de kerk)

zes meisjes dragen het Maria-beeld.

SAKRAMENTSGROEP

Vaandel H.Sakrament

St.-Ceciliakoor zingt ter ere H.Sakrament.

Doek "Kniel neer, uw Koning komt" nodigt ons uit uit te knielen, wanneer 't H.Sakrament gaat voorbijkomen.

6 grote kandelaars, 16 kleine flambeaus, misdienaars, 6 wierokers vergezellen het h.Sakrament.

Het Allerheiligste wordt onder baldakijn gedragen door E.H.Pastoor.

Kinderen vormen twee lange gouden banden een haag rondom.

Leden van het gemeentebestuur en gewone mensen gaan met lantaarns achter het H.Sakrament.

Drie agenten sluiten de processie af.

Na de hoogmis van half tien stelt de processie zich op de Kerkstraat, gaat dan langs Poederleeseweg, Heiende, Boskapelstraat, Kabiënstraat, Wechelsebaan, Rechtestraat, Kerkstraat en kerk.

PROCESSIE

TER ERE

H. PETRUS

LILLE

ZONDAG 4 JULI 1993

HOOGMIS OM 10 UUR

PROCESSIE NA DE HOOGMIS

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING VAN DE HEEMKUNDIGE KRING "NORBERT DE VRIJTER".

Op 24 maart hield onze kring in het R.V.T. "Lindelo" de algemene vergadering. De opkomst was dit jaar bijzonder talrijk: zo werden wij vereerd door de aanwezigheid van onze erevoorzitster Mevrouw Van Hoof - Lepaige van archeologische afdeling en haar echtgenoot alsook door deze van Meester Lionel Tricot, zoon van wijlen onze beroemde Poederlese dorpsgenoot Dr. Tricot-Royer, vergezeld door zijn dame. Tevens waren er verschillende medewerkers-opgravers van vroegere campagnes zoals te Grobbendonk en Vorst-Kempen komen opdagen om de spreker van die avond te komen begroeten.

Voorzitter Jos Aerts leidde de zaken bondig in. Het bestuur moet zeker voldoening geschonken hebben vermits er zich geen nieuwe kandidaten voorgesteld. Om tijd te sparen vertelde de voorzitter dat de kastoestand bijzonder gunstig was en dat de cijfers ter inzage voorlagen ter beschikking van de geïnteresseerden.

Daarna stelde hij de spreker van die avond voor, Dr. Paul Janssens, die een overzichtje zou brengen van de opgravingen in de kathedraal te Antwerpen. Onze kring immers bezocht Onze-Lieve-Vrouwekerk tijdens één van haar jaarlijkse uitstappen en kon daar zien hoe de archeologen dit groots werk verrichtten. Een groot TV-scherm zorgde er voor, dat de video-film "Onder de Kathedraal", opgenomen in opdracht van de provincie Antwerpen, vertoond werd. Men kon daarop goed volgen hoe de archeologen de funderingen van de daarvoor bestaande Romaanse "klaverbladkerk" konden vrij leggen.

Men kreeg een overzicht van het groot aantal begravingen in de kruisbeuk en het koor en men zag ook Dr. Janssens en zijn assistenten bij hun onderzoek van de vrijgelegde geraamten.

Daarna nam de dokter het woord aan een tafel waarop een aantal belangrijke skeletresten uitgesteld waren en waarvan hij een zeer eenvoudige uitleg verstreekte en tevens de belangstellenden toeliet bijkomende vragen te stellen na de uiteenzetting. Tevens waren er de resultaten uitgesteld zoals zij door de computer verwerkt waren geworden alsook de nodige documenten die gebruikt werden om de vaststellingen van dit zeer omvangrijk werk voor de toekomst en verdere studie te bewaren.

De spreker had eerst het belang van het onderzoek van de menselijke beenderresten belicht: was de vroegere mens, lichamenlijk gesproken, dezelfde

als nu en hoe was hij er in geslaagd om toch een volwaardig leven te leiden.

Hier ontmoette de heemkunde dikwijls de geneeskunde van die tijd.

Het ging er wel om dat de begraafing in de kerk voor een rijkere groep burgers voorbehouden bleef. Men krijgt dus geen idee van de doorsnee-bevolking tussen de 15de en de 18de eeuw.

Dr. Janssens had 854 van de volledige of gedeeltelijk gevonden skeletten voorgehouden voor een meer volledig onderzoek. Immers in sommige gevallen, wegens plaatsgebrek, werden sommige graven ontruimd en de beenderen ervan bijeen geschoven tot beenderkuilen.

Van deze geraamten waren er 47,4 % mannen, 29,0 % vrouwen en 13,6 % waarbij de geslachtsbepaling niet mogelijk was, ofwel omdat het ging om resten van kinderen of jongelieden zonder duidelijke geslachtskenmerken van ontwikkeld op het beendergestel. In deze laatste menggroep bevonden zich de resten van 47 volwassenen.

Over de toenmalige ouderdom bij overlijden wist de dokter te vertellen dat deze lag omstreeks de leeftijd van 45 tot 50 jaar. Bij de vrouwen lag deze veel lager, tussen de 25 en 30 jaar, maar na die leeftijd verminderde de sterfte om dan eerst terug toe te nemen tussen de 50 en de 55 jaar ongeveer. De oorzaak hiervan wordt meestal toegeschreven aan typische vrouwelijke ziekten of zelfs moeilijke bevallingen en de verwickelingen ervan. Van de kinderen waren er zowat 27 % zuigelingen en pasgeborenen. Het was opvallend hoe weinig jongelieden er in de kerk hun laatste rustplaats vonden en waarschijnlijk op het gewone kerkhof, de hedendaagse Groenplaats, bijgezet werden. De kindensterfte moet toendertijd nog veel hoger gelegen hebben.

Over de gestalte die berekend kon worden, werd een gemiddelde van 1.73;m gevonden bij de mannen: 60 % ervan was tussen 1.70 en 1.80 m groot. Dit lokte aan de spreker de opmerking uit, dat het misschien mogelijk was, dat men de toenmalige Antwerpenaar reeds de bijnaam van "sinjoor" gaf (het woord voor "seigneur" als lichamelijk grote man). De vrouwen daarentegen waren heel wat kleiner, gemiddeld 1.61 m en meer dan 50 % ervan had een gestalte van 1.60 en 1.70 m.

De begraafing in de kerk werd verboden door de Oostenrijkse vorst Jozef II. Het is verstaanbaar dat men ooit tot deze maatregel moest komen wegens de ontbinding van de lijken, ondiep onder de kerkvloer begraven en waardoor er wel een stank kon ontstaan, zodat men zelfs ging spreken van een "stinkende rijke".

Tenslotte trok de geneesheer de aandacht op de ziekten die nog op de beenderen konden vastgesteld worden. Het was wel te verstaan dat voor melaatsen of lepralijders, alsook voor gevallen die overleden waren aan pest, bijzondere begraafplaatsen voorzien waren maar dan steeds buiten de kathedraal. Wij krijgen tenslotte ook maar een idee over ziekten die de beenderen kunnen aantasten zoals goedaardige en kwaadaardige gezwellen, besmettingen, tuberculose en syfilis. In sommige gevallen kregen wij een idee over zekere behandelingen in die tijd, zelfs gevallen van schedelboring, koperplaatjes die in etterende wonden werden aangebracht om deze te ontsmetten. De spreker trok er de aandacht op hoe de mens vroeger getracht heeft beenderbreuken terug te zetten en hiervoor soms zeer grote toestellen ontwierp. Toch waren de resultaten verre van goed, vooral bij breuken, omringd door sterke spiermassa's zoals deze van het dijbeen. De resultaten bij breuken van de onderbenen, en dan nog liefst onder de kuitspieren, leverden meer gunstige resultaten op door de geringe spiermassa op die plaats. Toch zou men voor betere resultaten moeten wachten tot na de ontdekking van de narcose in de vorige eeuw waardoor het mogelijk werd deze enorme spierspanning door een diepe slaap op te heffen.

Van belang was ook de toenmalige voeding. Gekromde beenderen wezen op het veelvuldig voorkomen van rachitis of Engelse ziekte, veroorzaakt door onvoldoende vitamine-D in de kinderjaren. Was dit tekort een gevolg van te weinig zon dat het lichaam bereikte in de smalle straatjes van de stad want deze vitamine wordt ook in de huid gevormd door het zonlicht. Of was het eerder een niet aangepaste voeding. Dokter Janssens opteerde voor de tweede mogelijkheid.

Op zeker ogenblik vond de onderzoeker hoe enkele dijbeenderen op bepaalde plaatsen van de schacht abnormale beenderverdichtingen vertoonden, die in latere perioden niet meer voorkwamen. Na meer gespecialiseerde onderzoeken kwam Dr. Janssens en zijn medewerkers tot het besluit dat het hier ging om reeds ver gevorderde gevallen van scheurbuik maar die toch genezen was. Nu is scheurbuik een ziekte, eigen aan zeelieden die tijdens hun langdurige scheepsreizen verse groenten en fruit moeten missen en hiermee ook de onontbeerlijke vitamine-C, onmisbaar voor het menselijke leven. Bij hun overlijden op het schip ontvingen zij het klassieke zeemansgraf zodanig dat wij hiervan geen beenderdocumenten ter beschikking hebben. En nu stelde zich de vraag: hoe komen deze weliswaar genezen zieken terecht als burgers

in een kathedraal? De geschiedenis gaf het antwoord: op bevel van koning Filips II werd Alexander Farnese met een leger naar Antwerpen gezonden om de eerder Calvinistisch gezinde bevolking, die zelfs een zware beeldenstorm achter de rug had, terug tot het katholicisme te brengen. De stad werd belegerd vanaf 1584 en als het ware hermetisch van de buitenwereld afgesloten. Er ontstond een vreselijke hongersnood en niettegenstaande het heldhaftig verzet dient de stad in augustus 1585 te capituleren.

Toen Farnese zijn intrede deed kon hij zijn ogen niet geloven toen hij de uitwerking van die hongersnood zag en liet onmiddellijk voeding voor de pas verslagen vijand aanrukken. Hierdoor konden nog een aantal gevallen in de daarop volgende tijd genezen en kennen wij nu eindelijk meer over de gevolgen van scheurbuik. Na deze uiteenzetting kwamen de vele vragen waaronder vooral hoe wij er toe in staat zijn geslacht, leeftijd en gestalte te evalueren. De spreker eindigde zijn betoog door te wijzen op de uitgebreidheid van dergelijke onderzoeken: zo nam hij voor de schedel 31 metingen en 35 voor de lichaamsbeenderen of een totaal van 66 metingen, aan te vullen met een aantal ingewikkelde berekeningen en bijzondere vaststellingen die soms een dossier tot honderd en soms zelfs meer vaststellingen doet oplopen.

Na deze spreekbeurt dankte de voorzitter de spreker in hartelijke bewoordingen en werd er nog even gezellig nagekaart zoals dat gaat tussen goede vrienden.

Het bestuur.

De Archeologische Afdeling van onze kring vermeldt met oprechte dank de milde schenking van haar erevoorzitster, Mevrouw Van Hoof-Lepaige, die uitsluitend zal dienen voor aanschaffing van het nodige materiaal voor de opgravingen, vervanging ervan en eventueel de onkosten die gepaard gaan met de voorziening van de huur van de op te graven percelen.

In het bijzonder danken wij hier ook de Heer Jef Van Hemel, filiaalhouder van het Gemeentekrediet, Rechtstraat 6 te 2275 Lille die zich niet onbetuigd liet en wel iets meer dan "een duit in het zakje deed".

Aan beide milde schenkers nogmaals onze meest hartelijke dank.

Het bestuur .

Heemkundige bijdrage

Langs abdijen, kastelen en kwadraathoeven in Haspengouw.

De streek die we willen bezoeken situeert zich in het heuvelend overgangsgebied tussen Droog- en Vochtig Haspengouw, tevens de grens tussen Midden en Laag-België.

Droog Haspengouw is gekenmerkt door een open landschap met overwegend akkerbouw (tarwe en suikerbieten) met daartussen kerndorpen en kwadraathoeven.

In Vochtig Haspengouw heeft het landschap een meer gesloten karakter met ruimere afwisseling aan teelten en een meer gespreide woningbouw (lintdorpen).

Vanaf het midden van vorige eeuw profileerde de streek zich als de Zuidlimburgse fruitstreek.

Het land van Loon

De feodaliteit had o.m. tot gevolg dat bij de aanvang van het tweede millennium van onze tijdrekening het grondgebied en het eigendomsrecht onoverzichtelijk versnipperd waren. Vanuit de meest machtige en invloedsrijkste kernen werd daarom in de 11de en 12de eeuw een territoriale en administratieve eenmaking bevochten. Voor wat Vlaanderen betreft resulteerde dat in volgende machtsblokken: het graafschap Vlaanderen, het hertogdom Brabant en het graafschap Loon.

Laatstgenoemde ontstond in feite door de samenvoeging van de Maasgouw, de twee meest noordelijke graafschappen van Hasbania en het zuidoostelijk deel van Taxandria. Het graafschap behelste, op Sint-Truiden en Tongeren na, nagenoeg de huidige provincie Limburg.

Het graafschap Loon was aan een dubbele vazaliteit onderworpen: de hogere rechtspraak was in leen gegeven door de Duitse keizer, het grondgebied door het prinsbisdom Luik.

Na de Loonse successieoorlogen (1336-1366) werd het Land van Loon definitief bij het prinsbisdom Luik ingelijfd.

Kerken, kapellen en abdijen...

De kerken in het land van Loon zijn allen een illustratie van twee eeuwen religieuze plattelands architectuur o.a. de St.-Vedastuskerk te Hoepertingen.

De middeleeuwse hospitaalridders liggen aan de oorsprong van de kapel te Helshoven, waar de Mariale verering nog steeds levendig gehouden wordt. De abdij van Koolen geniet een internationale bekendheid en trekt jaarlijks duizenden bezoekers. In 1438 als Kruisherenklooster ontstaan, werd het in de eerste helft van de 19de eeuw een cisterciënzerinnenklooster, dat in 1990 op historische gronden de titel abdij verwierf. Het klooster bezit enkele stukken van onschatbare kunsthistorische waarde: - het Sint-Odiliaschrijn.

- de koostoel van de H. Lutgart, het oudste zitmeubel in ons land.
- het Martin Aubé-museum.

Kastelen en kwadraathoeven...

In Vlaanderen is wellicht geen enkele streek zo rijk aan kastelen dan Zuid-Limburg en het Land van Loon. De ontstaansgeschiedenis van de oudste kastelen knoopt ongetwijfeld aan bij de middeleeuwse feodaliteit. De kastelen van o.a. Gors-Opleeuw, Hoepertingen en Rijkel waren immers de residenties van de plaatselijke heren. Ze bepaalden het nederzettingenpatroon dermate dat men deze dorpen thans 'kasteeldorpen' noemt. Hun huidige gebouwen dateren nochtans pas uit de 17de eeuw omdat de militaire waterburchten van weleer, in de meer verdraagzame geest van de Contrareformatie, tot residentiële kastelen in Maaslandse renaissance

verbouwd werden.

Verder is het Loonse platteland gekruid met tientalle kwadraathoeven, exponenten van een bloeiend agrarisch verleden.

Wij zijn geëvolueerd van een samenleving waar 90% van de bevolking van de landbouw leefde naar een landbouwbevolking van 4%. Kreatieve mensen schakelden over op een hedendaagse 'winning' met veel respect voor de historische waarde van hun goed.

De vakwerkbouw

Van de 17de tot de 19de eeuw was de vakwerkbouw de meest verbreide burgerlijke bouwstijl in Haspengouw. Deze landelijke bouwstijl werd zowel toegepast bij de constructie van eenvoudige arbeidswoningen als bij de bouw van imposante kwadraathoeven,

Met vakwerkbouw bedoelt men de bouwstijl waarbij een houten kaderwerk van balken, stijlen, schoren en regels opgevuld wordt met lemen platen en wanden. Het gebouw rust meestal op een bakstenen sokkel.

De opbouw van de gevel gebeurt vanop een stoel welke doorgaans uit baksteen en uitzonderlijk uit natuursteen bestaat. Niet zelden is deze plint gecementeerd en met teer bestreken. Hierop wordt een timmerwerk verankerd welk meestal uit eike- en essehout bestaat. Deze constructie bestaat uit verticale ankerbalken, stijlen en tussenstijlen, ondersteund door schuine hoek- en tussenstijlschoren en onderling verbonden door horizontale regels. Eenmaal het kaderwerk voltooid, brengt men tussenin een vlechtwerk van twijgen aan, welke vervolgens met leem bestreken wordt. Het gebouw wordt tenslotte in de gewenste kleuren gekalkt en geschilderd.

Aanvankelijk waren de zadeldaken bedekt met stro en riet; Vanaf het midden van de 19de eeuw schakelde men geleidelijk over op een dakbedekking met Vlaamse pannen.

De vakwerkbouw is een bouwtrant waarin het gebruik van streekeigen bouwmaterialen optimaal tot uiting komt.

In feite is elke constructie in vakwerkbouw verschillend en in dit opzicht een uniek kunstwerk. Het is een bouwstijl met haast onuitputtelijk veel varianten welke ontsproten zijn aan de persoonlijkheid en het vakmanschap van de timmerman.

Bibliografie:

Gids voor Vlaanderen, V.T.B.

Geogidsen: Borgloon, Kortesseem; P Diriken, ST. Truiden

Brochures VVV's Limburg.

-10-

HEEMKUNDIGE UITSTAP

ZATERDAG 4 SEPTEMBER 1993

LANGS ABDIJEN, KASTELEN EN KWADRAATHOEVEN

- programma:
- Geleid bezoek aan de abdij van Kolen .
waarna onthaal met koffie en huis gebakken taart.
 - Rondrit langs Borgloon, Hoeve Daerden te Bommershoven,
het kasteel van Rullingen, de Romaans-gotische kerk van
Kortessem.
 - Middagmaal in de kwadraathoeve De Klee te Kuttekoven.
 - Rondrit naar Hoepertingen, het kasteel te Rijkel, de Romeinse
weg en de kluisapel te Helshoven.
 - Geleid bezoek aan het Hoevemuseum in de St-Trudoabdij te
St-Truiden.
 - We besluiten deze daguitstap in de ambachtelijke hoeve-
brouwerij te Kerkom, waar de Bink gebrouwen wordt.
Brood met kipkap en een degustatie van de Bink.

Vertrek: - Te 8 uur aan de kerk te Lille

Leiding: - Walter Driesen

Inschrijving: ALL-IN prijs: leden 900 fr.; kinderen 600 fr. (maaltijden inbegrepen)
niet-leden: 1.100 fr. (maaltijden inbegrepen)

Inschrijven voor 15 augustus bij Jos Willems, Heiend 7 te Lille.

L I L L E
in feesttent
Tielenbaan - Borze
Vrijdag 9 juli 1993 om 21 uur.

ROCK-CIRCUS
met de VISSERS-BROTHERS RONNY EN WILLY

Zondag 11 juli 1993

Om 14 uur ANIMATIENAMIDDAG
voor groot en klein

met ERIC VAN CILLE

LUC VLOEMANS en EDDY MARS

Om 21 uur Disco-bar met LUCKY

Inkom : gratis

Zaterdag 10 juli 1993 om 21 uur.

TROS POP FORMULE DRIVE IN SHOW

Inkom : voorverkoop 100 fr.

kassa 120 fr.

Clublokaal Café "De Wissel"

Poederleeseweg 21

2275 Lille

Tel. 014/55.55.44